

Udskriftsdato: 24. december 2025

KEN nr 9303 af 04/04/2019 (Gældende)

Fastholdelse af påbud om at angive særlige risici i projektmateriale – asbestholdige materialer

Ministerium: Social- og Boligministeriet

Journalnummer: 18-60222

Fastholdelse af påbud om at angive særlige risici i projektmateriale – asbestholdige materialer

Resume

Arbejdstilsynet foretog tilsynsbesøg hos virksomheden og afgav i den forbindelse påbud til virksomheden om at angive særlige risici i projektmaterialet. Strakspåbud blev ændret til en afgørelse uden handlepligt.

Selve afgørelsen

Et enigt nævn fastholdt afgørelsen og lagde vægt på, at nedrivning og renovering af bygningens loftsrum var påbegyndt, uden at man i projektmaterialet havde angivet forekomsten af asbestholdige materialer.

Nævnet lagde desuden vægt på, at det var oplyst, at skunkrummene ikke var blevet undersøgt inden igangsætning af nedrivning og renovering af den tidligere skole samt, at der i loftsrummene var fundet varmerør beklædt med asbestholdigt kiselgur.

Arbejdstilsynets reaktion

Et enigt Arbejds miljøklagenævn vurderede, at den rette reaktion var en afgørelse uden handlepligt.

Nævnet lægger herved vægt på, at Arbejdstilsynet i forbindelse med byggeriet på tilsynstidspunktet konstaterede, at der var sket en overtrædelse af den projekterendes pligter, og at den byggeproces ikke kunne ændres.

Den konkrete afgørelse

Arbejds miljøklagenævnet har på møde den 29. januar 2019 behandlet [navn udeladt]s klage over Arbejdstilsynets afgørelse af 24. august 2018 med strakspåbud til virksomheden om at angive særlige risici i projektmaterialet.

Arbejdstilsynet har ved sagens oversendelse indstillet, at den afgivne reaktion i form af et strakspåbud rettes til en afgørelse uden handlepligt, hvorfor nævnet også har behandlet dette spørgsmål.

Nævnet traf følgende

A F G Ø R E L S E R

Arbejds miljøklagenævnet fastholder Arbejdstilsynets afgørelse af 24. august 2018 om, at virksomheden skal angive særlige risici i projektmaterialet.

Arbejds miljøklagenævnet vurderer, at reaktionen skal være en afgørelse uden handlepligt.

B E G R U N D E L S E R

Selve afgørelsen

Arbejds miljøklagenævnet vurderer, at der ikke var en tilstrækkelig angivelse af særlige risici i projekt materialet vedrørende byggepladsen [navn udeladt], [adresse udeladt], herunder af de risici, der er forbundet med forekomsten af asbestholdige byggematerialer.

Nævnet lægger vægt på, at nedrivning og renovering af bygningens loftsrum var påbegyndt, uden at man i projekt materialet havde angivet forekomsten af asbestholdige materialer.

Nævnet lægger desuden vægt på, at det er oplyst, at skunkrummene ikke var blevet undersøgt inden igangsætningen af nedrivning og renovering af den tidligere skole, samt at der i loftsrummene var fundet varmerør beklædt med asbestholdigt kiselgur.

Nedrivning og renovering af loftsrum og tagetage var således igangsat, uden at der var etableret foranstaltninger mod spredning af og udsættelse for påvirkninger fra det asbestholdige materiale.

Nævnet lægger til grund, at den nu tidligere skolebygning [navn udeladt] skulle renoveres og efterfølgende indrettes med et antal lejligheder.

Nævnet lægger desuden til grund, at der er tale om en bygning, der er bygget i 1930'erne, hvor det var normalt, at man anvendte asbest i stort set alle rør, rørføringer og rørbøjninger.

Det følger af arbejdsmiljøloven, at den der leverer et projekt til et bygge- eller anlægsarbejde, i projektet skal tage hensyn til sikkerhed og sundhed ved arbejdets udførelse og driften af det færdige byggeri eller anlæg m.v. Det samme gælder den, der på lignende måde rådgiver om arbejdsmiljømæssige forhold.

Det følger af reglerne om projekterendes og rådgiveres pligter m.v. efter lov om arbejdsmiljø, at den projekterende i projekt materialet skal angive, hvilke særlige risici og andre særlige forhold der er forbundet med det konkrete projekt, og som har betydning for sikkerheden og sundheden i forbindelse med projektets gennemførelse og det gennemførte projekts vedligeholdelse.

Som særlige risici nævnes arbejde, som udsætter arbejdstagerne for kemiske eller biologiske stoffer og materialer, som enten udgør en særlig fare for arbejdstagernes sikkerhed og sundhed, eller hvor der er risiko for udslip heraf eller indebærer lovkrav om sundhedskontrol.

Arbejds miljøklagenævnets afgørelse er truffet af et enigt nævn.

Arbejdstilsynets reaktion

Arbejds miljøklagenævnet vurderer, at den rette reaktion er en afgørelse uden handlepligt.

Nævnet lægger herved vægt på, at Arbejdstilsynet i forbindelse med byggeriet på byggepladesen [navn udeladt], [adresse udeladt], på tilsyns-tidspunktet den 15. august 2018 konstaterede, at der var sket en overtrædelse af den projekterendes pligter, og at den byggeproces ikke kunne ændres.

Arbejds miljøklagenævnets afgørelse er truffet af et enigt nævn.

B E M Æ R K N I N G E R T I L K L A G E N

I klagen er det anført, at skolen, herunder skolens varmesystem, er renoveret i flere omgange. Ved renoveringen har udførende firmaer valgt at efterisolere eksisterende varmerør med tynd isolering med sort tape uden på. I en senere periode er der opsat nye varmerør uden, at de gamle er nedtaget.

Både de isolerede rør og de gamle rør har været gemt under skunk, i vægge og i varmerørskasser, så screeningen for farlige stoffer ikke har påvist asbest. Klager havde ikke forestillet sig en skole med ”gemt” asbest.

Arbejds miljøklagenævnet henviser til Arbejdstilsynets udtalelse af 8. oktober 2018, hvori det er oplyst, at tilsynet konstaterede, at der foregik arbejder i loftsrum og tagetage, at der var særlige risici forbundet med dette arbejde, og at disse risici ikke var undersøgt inden arbejdets igangsætning.

De særlige risici bestod i, at der i loftsrummene var varmerør beklædt med asbestholdigt kiselgur.

Skolen er bygget i 1930'erne. Dengang anvendte man asbest i stort set alle rør, rørføringer og rørbøjninger. Meget asbest blev forseglet og ikke nedrevet, idet der, dels var overvejelser om, at nedrivning kunne sprede asbesten mere end, hvis det blev siddende, dels økonomiske ressourcer.

Når man skal foretage nedrivning eller renovering af gamle bygninger, er det afgørende, at man som projekterende undersøger, om der har været anvendt asbest i bygningerne.

Klager forklarede ved tilsynsbesøget, at man ikke havde foranstaltet undersøgelse af loftsrummene for bygningsdele, der kunne indeholde asbest eller andre sundhedsskadelige materialer. Der havde ikke, inden nedrivningen af lofterne i tagetagen, været foretaget inspektion af loftsrummene.

Både de isolerede rør og de gamle rør har været gemt under skunk, i vægge og varmerørskasser, så screeningen for farlige stoffer har ikke påvist asbest.

Arbejdstilsynet har anført, at klager end ikke havde besigtiget loftsrummet. Det er nødvendigt at finde alle de rørføringer, der skal fjernes for at være sikker på, at rørene ikke er isoleret med asbest.

Derfor har klager ikke opfyldt sin forpligtigelse. Når man intet angiver i projektet, får de udførende entreprenører den opfattelse, at der ikke er noget, de skal være opmærksomme på og tror, at de rørføringer, de skal nedbryde, er undersøgt og fundet fri for asbest.

Dette bevirker, at de hos entreprenøren beskæftigede bruger arbejdsmetoder, der ikke er forenelige med asbestnedtagning og derfor kommer til at sprede støvet. Dermed kommer de til at arbejde, hvor de er/kan blive udsat for asbeststøv.

Meningen med reglerne er, at man skal finde asbesten, inden vinkelsliberen sættes i det.

Hele formålet med bekendtgørelse om projekterende og rådgivere er at forebygge, så udførende entreprenør kan træffe sine forholdsregler, inden arbejdet påbegyndes, men også allerede inden bud afgives.

Dette sidste for at undgå, at entreprenører, der ikke kan eller vil håndtere asbest, giver bud. Asbestnedrivning indvendigt i bygninger stiller store krav til den måde arbejdet udføres på, og er derfor ikke et arbejde for alle.

Klager har herefter den 24. oktober 2018 beskrevet de foranstaltninger, der er truffet, samt anført at der blev iværksat en screening af [navn udeladt], der skulle være godkendt og certificeret til påvirkning af sundhedsskadelige og farlige materialer. Inspektion af skunke har været umuliggjort af, at der ingen steder var etableret adgang til disse.

Nævnet skal henvise til Arbejdstilsynets bemærkninger hertil af 4. december 2018, hvori det udtales, at [navn udeladt] ikke skriver, at adgang ikke har været mulig, men at han i sin gennemgang ”ikke fandt nogen lemme til skunkrum, eller nogen steder man kunne komme ud i tagrum, men indrømmet jeg ledte heller ikke, for hvad skulle jeg der”.

Arbejdstilsynet bemærkede, at projekteringsreglerne er forebyggelsesregler, hvor man må gå meget langt for at sørge for, at alle de forhold, der kan medføre sikkerheds og sundhedsrisiko er oplistet i projektmaterialet.

Hvis der foreligger umulighed for på forhånd at undersøge for f.eks. asbest i skunke, må det angives i projektet, hvordan man som entreprenør skal forholde sig, inden man når til nedbrydning i skunkene, så man kan få undersøgt det, der ikke er undersøgt på forhånd.

Hvis man som entreprenør modtager et projekt, hvor de farlige stoffer og materialer f.eks. asbest er indtegnet, regner man jo med, at så er alle de steder, hvor der forekommer asbest tegnet ind, og såfremt man støder på rørføring, går man herefter ud fra, at disse er undersøgt.

Det er netop på den måde, de farlige situationer opstår.

Nævnet er enig i det af Arbejdstilsynet anførte.

R E G L E R

Arbejds miljøklagenævnet henviser til

Om Arbejdstilsynets ret til at træffe afgørelse

- § 77, stk. 1, i lov om arbejdsmiljø, jf. Beskæftigelsesministeriets lovbekendtgørelse nr. 1084 af 19. september 2017

Om projekterendes pligter

- § 33, i lov om arbejdsmiljø, jf. Beskæftigelsesministeriets lovbekendtgørelse nr. 1084 af 19. september 2017
- § 10, stk. 1, jf. bilag 1, 2. pkt., i Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 110 af 5. februar 2013 om projekterendes og rådgiveres pligter m.v. efter lov om arbejdsmiljø

Reglerne kan læses på de følgende sider.

O P L Y S N I N G E R N E I S A G E N

Sagen er afgjort på grundlag af de akter, som klagenævnet har modtaget fra Arbejdstilsynet, brev af 24. oktober 2018 med bilag fra [navn udeladt] og brev af 4. december 2018.

På klagenævnets vegne

[Navn udeladt]

[Stilling udeladt]

Kopi til

[Adressat udeladt]

[Adressat udeladt]

[Adressat udeladt]

Regler

Lov om arbejdsmiljø, jf. Beskæftigelsesministeriets lovbekendtgørelse nr. 1084 af 19. september 2017

Kapitel 4

Almindelige pligter

Leverandører, installatører, reparatører og planlæggere m.fl.

§ 33. Den, der leverer et projekt til et teknisk hjælpemiddel, et produktionsanlæg eller et bygge- eller anlægsarbejde, skal i projektet tage hensyn til sikkerhed og sundhed ved arbejdets udførelse og driften af det færdige byggeri eller anlæg m.v. Det samme gælder den, der på lignende måde rådgiver om arbejdsmiljømæssige forhold.

Kapitel 13

Arbejdstilsynet

§ 77. Arbejdstilsynet kan træffe afgørelse om forhold, der strider mod loven eller mod regler eller afgørelser i medfør af loven, og kan herunder påbyde, at forholdene bringes i orden straks eller inden en frist.

Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 110 af 5. februar 2013 om projekterendes og rådgiveres pligter m.v. efter lov om arbejdsmiljø

Kapitel 2

Den projekterendes pligter

§ 10. Den projekterende skal i projekt materialet angive, hvilke særlige risici og andre særlige forhold der er forbundet med det konkrete projekt, og som har betydning for sikkerheden og sundheden i forbindelse med projektets gennemførelse og det gennemførte projekts vedligeholdelse, jf. bilag 1.

Bilag 1 - Liste over særlige risici og andre særlige forhold

Bilag til Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 110 om projekterendes og rådgiveres pligter mv. efter lov om arbejdsmiljø

Særlige risici

1. Arbejde, der indebærer særlig alvorlig risiko for at blive begravet, at synke ned eller at styrte ned på grund af aktiviteternes eller de anvendte arbejdsprocessers art eller på grund af arbejdspladsens eller bygværkers omgivelser.
2. Arbejde, som udsætter arbejdstagerne for kemiske eller biologiske stoffer og materialer, som enten udgør en særlig fare for arbejdstagernes sikkerhed og sundhed, eller hvor der er risiko for udslip heraf eller indebærer lovkrav om sundhedskontrol.
3. Arbejde, der udsætter arbejdstagerne for ioniserende stråling, og som gør det nødvendigt at udpege kontrollerede og overvågede områder, som defineret i artikel 20 i Rådets direktiv 80/836/Euratom.
4. Arbejde i nærheden af højspændingsledninger.
5. Arbejde, der indebærer fare for drukning.
6. Arbejde i brønde og tunneler samt underjordisk arbejde.
7. Arbejde i øvrigt under forhold, hvor der er risiko for kvælning.
8. Arbejde under vand, til hvilket der anvendes dykkerudstyr.
9. Arbejde i trykkammer.
10. Arbejde, som indebærer anvendelse af sprængstoffer.
11. Arbejde under forhold, hvor der er risiko for eksplosion i øvrigt.

12. Montering og demontering af tunge præfabrikerede elementer.
13. Produktionsanlæg, hvori der anvendes eller kan udvikles stoffer og materialer, der kan indebære en brand- eller eksplosionsfare.
14. Produktionsanlæg, hvori der anvendes eller kan udvikles stoffer og materialer, der er sundhedsfarlige.